

Digitale verktøy i arbeid med pedagogisk dokumentasjon

av Agnete Vaags og Heidi Sandø

Pedagogisk dokumentasjon handler om å gjøre pedagogisk arbeid synlig og åpent for tolkning, dialog, diskusjon og innsikt. Dokumentasjon av barnehagens praksis blir pedagogisk når personalet og barna diskuterer og reflekterer over den sammen (Utdanningsdirektoratet, 2018). Å jobbe med pedagogisk dokumentasjon handler om å ta utgangspunkt i noe som har hendt, og at barn og pedagoger deltar i å utvikle virksomheten i fellesskap (Essén, Björklund & Björby, 2015).

Når pedagogisk dokumentasjon blir en del av det daglige didaktiske arbeidet, bidrar det til et systematisk utviklingsarbeid hvor hensikten er å utfordre og videreutvikle personalets syn på barn, læring og kunnskap. Det er med andre ord verdiene, holdningene og praksisene til de ansatte og det fysiske miljøet i barnehagen som skal være gjenstand for refleksjon, ikke å vurdere og dokumentere ferdigheter og kunnskaper, trivsel og erfaringer hos enkeltbarnet (Utdanningsdirektoratet, 2018). Dette er i tråd med rammeplanens føringer for vurdering og dokumentasjon av barnehagens pedagogiske arbeid. Det er en forventning om at vurderingsarbeidet bygger på refleksjoner som hele personalgruppen er involvert i (Kunnskapsdepartementet, 2017). Bruk av teknologi kan være en ressurs i dette arbeidet.

Digitale verktøy kan bidra til å gjøre prosessen med selve dokumentasjonen enklere ved bruk av bilder, lydopptak og filmer som utgangspunkt for refleksjon. Digitale verktøy kan bidra til en dypere og mer utvidet forståelse av og innsikt i egen praksis fordi de gir flere og varierte muligheter i arbeidet med observasjon, dokumentasjon, vurdering og refleksjon. Dette er elementer i pedagogisk dokumentasjon som åpner for en eksperimenterende og undersøkende holdning til den pedagogiske virksomheten (Essén, Björklund & Björby, 2015). Digitale arbeidsmåter med dokumentasjon gjennom for eksempel apper, nettbrett og sosiale medier kan også bidra til å gjøre barnas stemmer sterkere, tydeligere og mer synlige, enn det som er mulig gjennom analog dokumentasjon (Seger, 2020).

Digitaliseringen i samfunnet har gitt personalet i barnehagen muligheter til å være mer effektive. Alt av papir og dokumentasjon som tidligere ble samlet i en perm, kan nå enkelt legges inn i en skytjeneste, som er tilgjengelig gjennom digitale verktøy uansett hvor man befinner seg. Det bidrar til at man enkelt kan dokumentere det som skjer i løpet av barnehagedagen ved bruk av et nettbrett, samtidig som det gir nye muligheter når det gjelder sortering, redigering, layout og filmproduksjon. Det er mulig å bruke apper for å produsere prosjektbeskrivelser sammen med barn der bilder, filmer, barns tegninger, ord og stemmer kan høres og synliggjøres.

Det er viktig at deling av filmer og bilder av barn og deres aktiviteter gjøres med en etisk bevissthet. Ved bruk av bilder og filmer, så er det behov for å reflektere etisk over spørsmål som: Når? Hva? Hvorfor? Hvordan? For hvem? Dette er en del av barnehagens demokratiske oppdrag som barnehagepersonalet trenger å reflektere rundt for at barnet ikke skal bli et objekt i dokumentasjonsarbeidet.

Barns rett til kroppslig og personlig integritet skal respekteres. Det gjelder både i den daglige omsorgen og i spørsmål om dokumentasjon (Seger, 2020).

«Barn er sårbare, særlig de aller yngste på 1-3 år, og de er avhengige at personalet har et forhold til kritisk tenkning og etiske prinsipper knyttet til deres digitale og pedagogiske praksis», sier Anita Lie Kvien, pedagogisk leder på småbarnsavdelingen på Ila barnehage. Personalet er dermed helt avhengige av at de får snakket godt sammen om innholdet i barnehagen og egen praksis. Pedagogisk dokumentasjon er viktig for barna og avdelinga, og i samarbeidet med foreldrene. Innad på avdelingen bruker de filmer og bilder som grunnlag for refleksjoner i personalgruppa. Det handler om å sette ord på det arbeidet de har gjort, og hva de ønsker å jobbe med videre. Slik blir pedagogisk dokumentasjon en *kollegial arbeidsmåte* som bidrar til at barnehagen blir en lærende organisasjon.

Pedagogisk dokumentasjon har en sterk forbindelse til prosjektarbeid. Det gjelder ikke kun enkeltstående prosjekter som pågår over lang tid, men til en undersøkende, pedagogisk tenkemåte og praksis som gjennomsyrrer hele barnehagen. Pedagogisk dokumentasjon «(...) baserer seg på en holdning om at læring skjer når barnet er aktivt, og når det får mulighet til å undersøke noe, utvide sin forståelse eller fordype seg i det som virker spennende og interessant» (Utdanningsdirektoratet, 2018).

På Ila barnehage er prosjektarbeid og pedagogisk dokumentasjon en naturlig del av deres praksis, og de lager ofte projektrapporter når de arbeider med ulike prosjekter. Her brukes gjerne digitale verktøy både i selve prosjektarbeidet og i den pedagogiske dokumentasjonen underveis og i etterkant av prosjektet.

Barna bidrar også med å sette ord på sine tanker og opplevelser rundt det de har vært med på. Dette er viktige bidrag videre i planleggingsarbeidet: Hva er det som fungerer? Hva er det denne barnegruppa liker? Hva skal vi gjøre mer av?

Pedagogisk dokumentasjon henger nøye sammen med et barnesyn der alle barn ses som kompetente, med evne, vilje og lyst til å utforske, leke og lære, og brukes for å se hva barna er opptatte av, for å forstå deres strategier for læring og som grunnlag for prosjektarbeid i barnehagen. Dette bidrar til å sette barns medvirkning i planleggingsarbeidet i system (Utdanningsdirektoratet, 2018).

Samtidig er den pedagogiske dokumentasjonen viktig for å gi foreldrene et innblikk i barnehagens hverdag, og få enda mer kunnskap om hvordan de bruker digitale verktøy sammen med barna. Dokumentasjonen synliggjør hvordan personalet arbeider. De henger opp bilder og skriver noe om hva som skjer på bildene, eller de viser filmer fra hverdagen på foreldremøte eller foreldrekaffe.

I garderoben er det også en digital skjerm som viser flere ulike bilder fra dagens tur eller aktiviteter. En slik form for bildedeling gir foresatte et innblikk i hva barnet deres har gjort i dag, og kan bidra til å skape et godt utgangspunkt for samtaler med barna ved henting i barnehagen.

Anita Lie Kvien påpeker at all denne bruken av digitale verktøy er med på å knytte alle deltakerne (barna, foreldrene og de ansatte) nærmere sammen, og det bidrar til å skape en større forståelse for hva de gjør, hvorfor de gjør det, og hvilke planer de har videre i det pedagogiske arbeidet på barnehagen.

Husk å følge Datatilsynets regler for personvern når dere skal bruke bilder av barn i barnehagen! De er her: <https://www.datatilsynet.no/personvern-pa-ulike-omrader/skole-barn-unge/bilder-av-barn-pa-nett/samtykkeskjema/>

Referanser

Essén, Björklund & Björby (2015). *Pedagogisk dokumentasjon*. Oslo: Pedlex

Kunnskapsdepartementet (2017). *Forskrift om rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver*.

Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-04-24-487>

Segeer, E.K. (2020). *Digitalt meningskapande i förskolan*. Stockholm: Lärarförlaget

Utdanningsdirektoratet (2018). *Hva er pedagogisk dokumentasjon?* Hentet fra:

<https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/kvalitet-i-barnehagen/verktoy-for-kvalitetsarbeid/pedagogisk-dokumentasjon/hva-er-pedagogisk-dokumentasjon/>